

Wijde Blick

Kansenkaart en schetsontwerp eilanden

Wijde Blick

Natuurmonumenten

opgesteld 21 februari 2024

Natuurmonumenten

Vereniging
Waterrecreatie
Kortenhoef

'Natuurlijk Kortenhoef'

waternet

waterschap amstel gooi en vecht
gemeente amsterdam

Provincie
Noord-Holland

1. Inleiding

De Wijde Blik (380 ha) is een mooie en diepe plas in het Oostelijke Vechtplassengebied, met kraakhelder water, veel recreatiemogelijkheden en bijzondere natuur. Een plas waar van oudsher natuur en recreatie naast elkaar bestaan en met elkaar verweven zijn. In het oostelijk deel van de Wijde Blik liggen een aantal eilanden. Deze eilanden worden recreatief gebruikt, maar dit gebruik kan worden verbeterd. Ook liggen er kansen om de natuurkwaliteit van de plas te vergroten.

Natuurmonumenten (NM) en ondernemers vertegenwoordigd in de Vereniging Watersport Kortenhoef (VWK) hebben daarom de handen ineengeslagen om dit plan te maken. Een plan om een kwaliteitsimpuls te geven aan de Wijde Blik. Waarin zowel recreatie als natuur verbeterd wordt. Om bijvoorbeeld de recreatieve voorzieningen en natuurbeleving op de bestaande eilanden te verbeteren en ze een icoon van de Wijde Blik te maken, langs de Zuwe een extra steiger te maken om de toiletten voor vaarrecreatie te ontsluiten en

de natuur te versterken door in te zetten op beheer voor verlanding, kansen voor de kwabaal en het versterken van rietkragen. Met dit plan wordt aangesloten bij de ambities van het Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen: *‘Met een goede balans tussen natuur en recreatie en een (zorgvuldige) integratie van beide functies is veel winst te behalen. Mooie natuurgebieden zijn aantrekkelijk voor recreatie en toerisme. Dit genereert draagvlak voor het behoud van natuur en landschap en inkomsten die deels weer ingezet kunnen worden voor het beheer’*. Door in te zetten op de kwaliteitsimpuls van de Wijde Blik wordt concreet invulling gegeven aan deze ambitie die aansluit bij de wensen van NM en VWK.

Doelen

Het eerste doel van dit plan is om concreet aan de slag te gaan met een kwaliteitsimpuls voor de gehele Wijde Blik. Waarin zowel de recreatie, als de natuur versterkt wordt. En invulling wordt gegeven aan de in Uitvoeringsprogramma

Oostelijke Vechtplassen als actie benoemde *‘Opstellen van een gezamenlijk ontwikkelperspectief (eventueel gericht op specifieke deelgebieden zoals De Drecht en de Wijde Blik), waarin zichtbaar wordt op welke wijze de ontwikkeling van de recreatiesector en de natuurontwikkeling gecombineerd worden opgepakt zodanig dat beide worden versterkt’*.

Daarnaast is er nog een procesdoel. Ook hierbij wordt aangesloten bij de ambities van de Oostelijke Vechtplassen: *‘Versterking van de samenwerking tussen natuurorganisaties en ondernemers is belangrijk om een juiste balans te behouden, waarbij zowel natuur als recreatie profiteren. Tot op heden is de samenwerking beperkt gebleken’*. Met de uitvoering van dit plan worden derhalve niet alleen recreatie en natuur versterkt en daarmee het gebied aantrekkelijker gemaakt, maar tevens invulling gegeven aan het verbeteren van deze samenwerking.

Proces

Natuurmonumenten en recreatieondernemers hebben in 2022 samen een eerste projectidee gemaakt voor deze kwaliteitsimpuls. Deze is met omwonenden gedeeld, waarbij ook hun inbreng is verwerkt tot een tweede concept. Het verbeteren van de recreatieve gebruiksmogelijkheden, verbeteren van de natuurkwaliteit van de gehele plas en de eilanden tot een icoon van de Wijde Blik maken, waren hierin de belangrijkste uitgangspunten. In opdracht van Natuurmonumenten en in samenwerking met

2. Historie

de recreatieondernemers is door ecooloog Jan van der Winden, procesmanager Nanette Elfring en landschapsarchitect Jan Maurits van Linge verder gewerkt aan deze kwaliteitsimpuls voor zowel voor recreatie als ecologie. Waarin de eilanden een nadrukkelijke plek hebben als icoon, maar daarbij in de grotere context en de kwaliteiten van de hele plas worden geplaatst. Met een aantal kansen voor recreatie en natuur die op andere plekken op de plas kunnen worden verzilverd, ontstaat een kwaliteitsslag die bijdraagt aan de gehele plas. Al deze kansen en mogelijke maatregelen zijn samengevat in een kansenkaart voor de Wijde Blik. Ook is daarbij een inrichtingsprincipe uitgewerkt voor één eiland, die de basis kan zijn voor de detaillering van alle eilanden in de plas.

Status

Dit plan heeft de status van een schetsontwerp (SO) met een grove raming voor de uitvoeringskosten. Om tot uitvoering te komen is er eerst nog een Voorlopig Ontwerp (VO) en Definitief Ontwerp (DO) met bestek en gedetailleerde begroting nodig. Het vervolgproces hiervoor is in dit plan beschreven.

De Wijde Blik is van oorsprong een veenlandschap met lintdorpen als Kortenhoeft. In de 18e en 19e eeuw ontstaat door turfwinning een legakkerlandschap waarna wind en golven de legakkers wegslaan en een veenplas ontstaat zoals alle andere Loosdrechtse Plassen in de omgeving. In de Wijde Blik is echter vervolgens tot op grote diepte ook zand gewonnen dat onder de veenlaag aanwezig was en heeft daardoor veel van haar oorspronkelijke karakter verloren. De zandwinning begon in 1933 en duurde tot 1978 nadat een verlening van de vergunning door bezwaren niet werd verleend.

De plas en omliggend terrein bleven in handen van de baggermaatschappij. Na pogingen om dit te verkopen aan projectontwikkelaars kwam het gebied, inclusief de Spiegelplas, na jaren onderhandelen voor één gulden in handen van de provincie Noord-Holland. In 2001 heeft Natuurmonumenten het eigendom overgenomen voor één gulden en kregen daarbij 2,8 miljoen gulden mee voor onderhoud. De Wijde Blik en haar oeverlanden zijn nu voor ongeveer 75% in eigendom van Natuurmonumenten die hier 289 ha bezit. Particulieren hebben de rest in bezit.

(bronnen: wikipedia, website natuurmonumenten en website loosdrechtseplassegebied)

>>> afbeeldingen uit topotijdreis.nl

De kaart rond 1900: was men van plan de plas droog te leggen? Werden vaarten op de kaart vooruitlopend al aangegeven? In die tijd waren ook veel meer legakkers in het gebied nog aanwezig.

De plas rond 1948 waar diverse ondieptes zoals eiland Engeland zijn dan groter dan heden.

Op de kaart rond 1970 zien we het eerste eiland nr. 3 liggen op een oude ondiepte

3. Huidige plas

Het is een bijzonder diepe plas, de diepste plas van de Oostelijke Vechtplassen. Door zijn diepte is veel oorspronkelijke natuur van een veenplas verdwenen, hoewel de randen wel ondiep zijn en deze karakteristiek nog wel hebben. Door zijn diepte zuigt de plas veel kwelwater uit de ondergrond aan. De goede kwaliteit van het water is bijzonder. Door de stevige/forse kwel en grote diepte, vriest de plas ook in koude winters zelden geheel dicht. De instroom van voedselrijk water uit de Vecht is door Natuurmonumenten en het waterschap ingeperkt.

Recreatief gebruik

De Wijde Blik heeft een recreatieve functie. Het behoud hiervan is ook als randvoorwaarde vastgelegd in de koopakte van de Wijde Blik. Op de plas en rond de eilanden wordt gezeild en met sloepen en motorboten gevaren. De eilanden zijn daarbij recreatieve trekkers. De watersport is overal toegestaan, maar concentreert zich overwegend aan de noord- en oostzijde van de plas.

Boten op de Wijde Blik (foto NM)

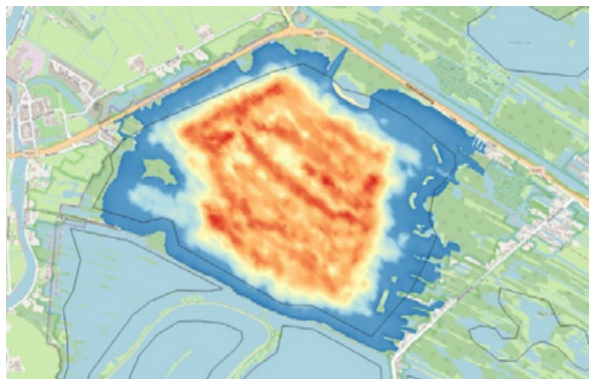
De plas is alleen via het Hilversums Kanaal bereikbaar met beperkte doorvaarthoogte (3,25 meter), wat het aantal watersporters beperkt ten opzichte van andere plassen. Aan de Lambertskade is een overstapplaats voor kanoërs en suppers.

Aan de noordzijde bevindt zich de recreatie-/zwemplek de Zuwe. Aan de oostzijde bevinden zich diverse havens met bootverhuur en horeca. Rond de plas zijn wandel- en fietspaden met een vogeluitkijktoren op de Lambertszkade van waaruit je vooral naar het zuiden kan kijken op de Waterleidingplas.

(bronnen: wikipedia, website natuurmonumenten en website loosdrechtseplassegebied)

Algemeen natuur en ecologie

De Wijde Blik is onderdeel van het Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen (gebied 95) en het Natuurnetwerk van Noord-Holland (NNN). De plas wijkt af van de andere veenplassen, omdat het er relatief diep is (figuur waterdieptes). De oeverzones aan de oost- en zuidzijde zijn op veel plekken zandig en aan

Waterdieptes (waternet)

de westzijde vooral venig. Veenslib bezinkt, waarschijnlijk in het diepe deel, en de plas is dan ook erg helder. Rondom de plas liggen percelen met veenbossen, verlandingsvenen, graslanden en bebouwingslinten. De Wijde Blik draagt voor een aantal instandhoudingdoelen wezenlijk bij aan de totalen voor de gehele Oostelijke Vechtplassen. Dat geldt onder meer voor kranswierwateren (H3140), meren met krabbenscheer en fonteinkruiden (H3150), hoogveenbossen (H91D0) en voor doelsoorten als meervleermuis (H1318) en rietzanger (A295).

Vegetatie en fauna van het open water

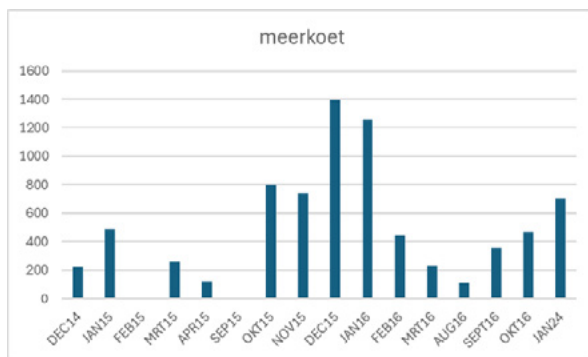
De diepe plas met helder water heeft een ondiepe oeverzone waar flinke velden waterplanten als kranswieren en fonteinkruiden groeien. Uit een recente kartering blijkt dat alle ondiepe delen zowel met kranswieren als met fonteinkruiden zijn begroeid. Hieronder bevinden zich ook een aantal landelijk schaarse soorten. Deze planten worden door diverse soorten watervogels gegeten, bieden

Hier en daar staat een pol galigaan in de oever

schuilgelegenheid voor vissen andere fauna en zijn als biotooptype beschermd omdat er een instandhoudingsdoel voor geldt. Voor de gehele Oostelijke Vechtplassen is uitbreiding van deze vegetaties geformuleerd, en voor de Wijde Blik zijn zoekgebieden hiervoor aangegeven in het beheerplan. Uit de recente kartering (2023) blijkt echter dat deze zoekgebieden ook al begroeid zijn met waterplantenvelden.

Het open water kan als rustgebied gebruikt worden door enkele soorten watervogels, maar door het recreatieve gebruik is dit van ondergeschikt belang ten opzichte van de Loenderveense Plas. Tijdens vorst blijft de plas open en als er dan geen boten varen, kunnen er bijvoorbeeld enkele honderden smienten rusten. De waterplantenvelden zijn voedselgebied voor vele honderden meerkoeten (figuur meerkoeten) en op de plas kunnen, voor de Oostelijke Vechtplassen, relatief goede aantallen viseters zoals futen foerageren (figuur p.m.). Op rustige momenten wordt de plas ook gebruikt door kleine

Aantallen meerkoeten die foerageren op waterplanten in het Wijde Blik in enkele maanden in de periode december 2014-Januari 2024.

aantallen slobenden, tafeleenden en nonnetjes (hiervoor gelden ook instandhoudingsdoelen). In het voorjaar is de plas nationaal van belang als tussenstop voor enkele vogelsoorten op hun reis naar het noorden. Dat geldt voor zwarte stern, dwergmeeuw, gierzwaluw, boerenzwaluw en visdief. Zo kunnen er op zonnige dagen in april-mei vele honderden dwergmeeuwen en zwarte sterns boven de plas dansmuggen vangen. Dat is in internationaal perspectief zeer bijzonder en de Wijde Blik is vooral voor de dwergmeeuw van internationaal belang.

Onder water leeft nog een unieke diersoort: de kwabaal of zoetwaterkabeljauw. Deze vissoort kwam ooit talrijk in Nederland voor en tegenwoordig op nog maar een paar plekken. Ze leven in koud water en planten zich in de late winter voort in ondergelopen graslanden.

Flora en fauna van de oeverzones

Langs de oevers van de Wijde Blik groeit op veel plekken waterriet dat bijvoorbeeld in de

Riet achter een raster, het blijft in het Wijde Blik ijl en dun.

laatste jaren aan de oostzijde van de plas ook is uitgebreid. Het riet vormt her en der mooie kragen, maar is relatief ijl en heeft dunne stengels. Waarschijnlijk is dit het gevolg van het voedselarme water en de voedselarme zandige bodems. Tot en met 2015 broedde er nog één of enkele grote karekieten langs de Wijde Blik, maar sinds die tijd zijn er hooguit kortstondig zingende mannetjes aanwezig geweest. Op drie plekken zijn rasters geplaatst om de vraat aan de rietkragen door watervogels te beperken zodat het riet kan uitbreiden en weer leefgebied kan zijn voor de grote karekiet. Het riet groeit hier weliswaar het water weer in, maar is ook hier erg ijl (foto) en daarom ogenschijnlijk ongeschikt als broedbiotoop voor grote karekieten. Op de resterende veenbodems in de randzone van de plas staat vooral moerasbos, met hoofdzakelijk zwarte els. Deze stukken wisselen af met verlandende poelen, putten en sloten. Hier groeien onder meer uitgebreide zeggen- of rietvegetaties. De bossen zijn gevarieerd in begroeiing. Er zijn zowel droge delen met droog

Ijle rietoevers langs de Lambertskade

berkenbos met mannetjesvaren en bramen, maar ook delen met eiken op droge veenbodems. Her en der staat een koningsvaren. Daarnaast zijn er natte elzenbossen met her en der fraaie zeggenbegroeiingen op de bodem. Riet en open moerasvegetaties op vochtige bodems zijn in de loop der jaren vrijwel verdwenen. In de oeverzones broeden ijsvogels, rietzangers en in de bossen soorten als havik, sperwer en grote bonte specht. Verspreid komen landelijk schaarse diersoorten voor als ringslang, heikikker, meervleermuis, boommarter en otter. Ook leven er bijzondere ongewervelden in het gebied zoals landelijk zeldzame waterinsecten en tot vrij recent was er een populatie bekend van de zeldzame zompsprinkhaan.

Kernkwaliteiten

De provincie Noord Holland beschrijft in haar 'Prachtlandschap – ensemble Vechtstreek' de volgende kernkwaliteiten die van toepassing zijn op de Wijde Blik:

- Landschappelijk karakteristieken: Veenpolderlandschap met opstreckende verkaveling, veenplassen en legakkers
- Openheid en ruimtebeleving: open veenplassen met dichte moerasbossen aan de randen
- Ruimtelijke dragers: ontginningslinten, kaden en dijken, stelling van Amsterdam.

De algemene ambitie is om ruimtelijke ontwikkelingen:

- Bij te laten dragen aan het zichtbaar en herkenbaar houden van de landschappelijke karakteristiek

- Bij te laten dragen aan het versterken van (de beleving van) openheid en
- Helder te positioneren ten opzichte van de ruimtelijke dragers.

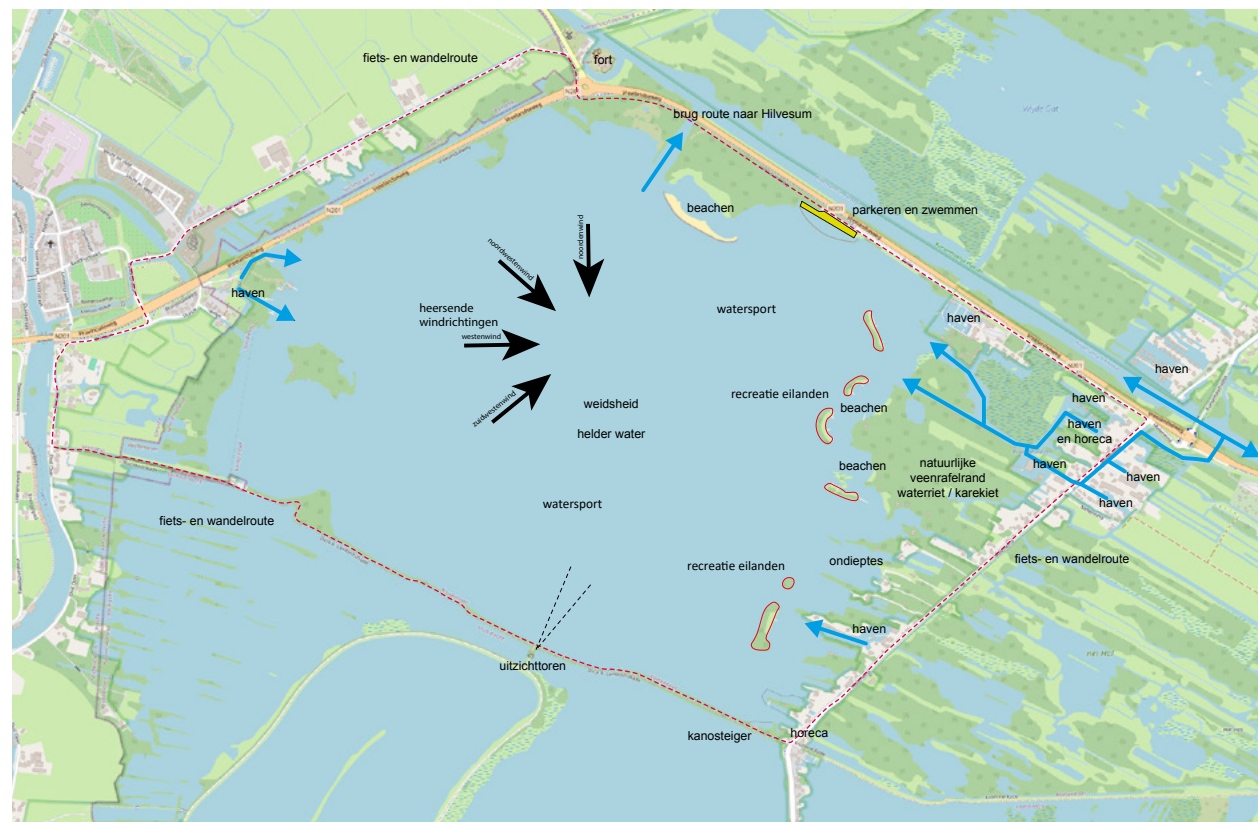
(bron: Prachtlandschap Noord Holland – ensemble vechtstreek)

Andere door de eigenaren, ondernemers, gebruikers en omwonenden genoemde kernkwaliteiten zijn:

- Diep water i.t.t. tot de meeste andere Loosdrechtse Plassen
- De grote helderheid en kwaliteit van het

water (door diepte en kwel)

- Bijzondere beschermde natuur (kwabaal, onderwatervegetaties en functie voor enkele bedreigde vogelsoorten)
- Recreatieve waarde voor watersporters
- Weidsheid en openheid
- Herkenbaarheid van het cultuurlandschap bestaande uit 'rafelranden' van het veenlandschap van legakkers en verlandingsplekken

bestaande kwaliteiten

4. Beleid

In het kader van deze opdracht zijn de beleidskaders op hoofdlijnen verkend. Alleen de relevante zaken die van toepassing zijn op de Wijde Blik en dit project worden hier samengevat. Hieronder is dus slechts een selectie uit bestaand beleid.

Gebiedsakkoord & uitvoeringsprogramma Oostelijke Vechtplassen

Ambitie algemeen: kwaliteiten versterken; cultuurlandschap, verveningscultuur, topnatuur (Natura 2000), breed aanbod recreatiemogelijkheden, laagdrempelige instap voor waterrecreatie, diversiteit.

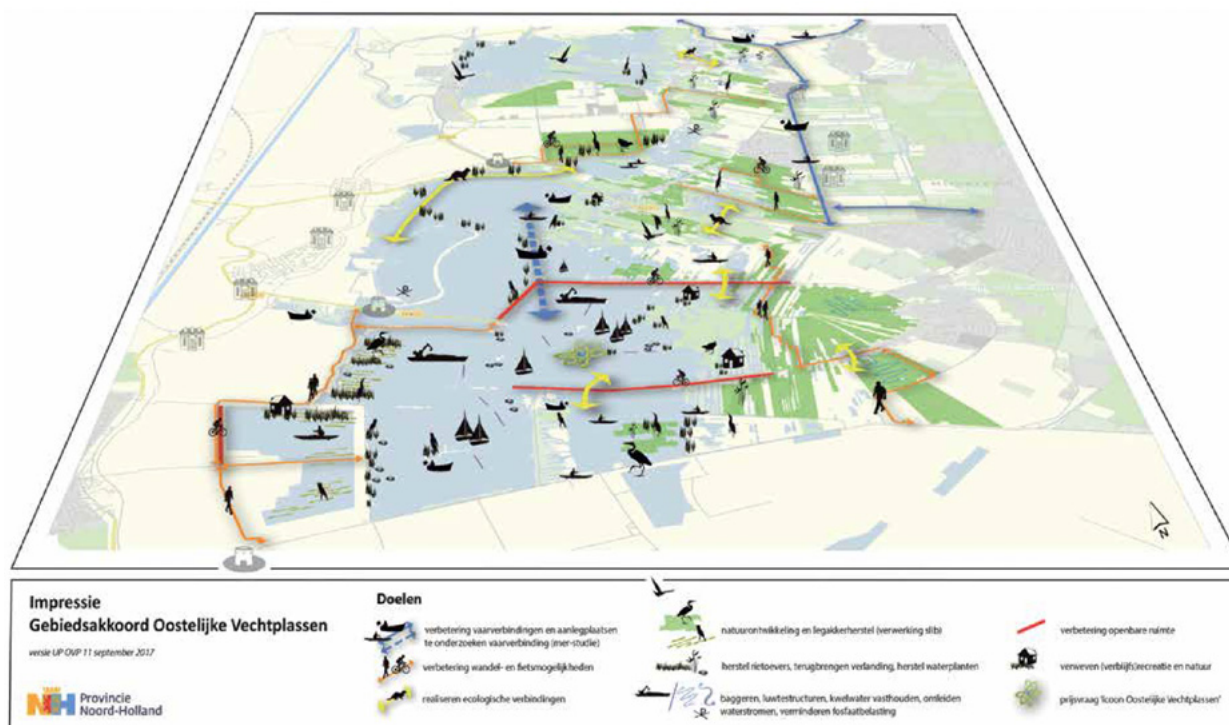
Doelstellingen en speerpunten pijler 'ontwikkelen vrijetijdslandschap' zodat bewoners en bezoekers de unieke kwaliteiten (historisch landschap, natuur, cultuur, water) van het gebied volop kunnen beleven:

- Behoud en herstel bevaarbaarheid van de plassen voor de watersport (punt b);
- Het her-ontwikkelen van de recreatie-eilanden (daar waar gewenst of mogelijk) tot goed onderhouden en ingerichte leisure-eilanden met een divers recreatief aanbod waar recreatie en natuur samenkomen in een onderling versterkend concept dat past bij het gebied waarbij een icoon voor de Oostelijke Vechtplassen tot stand komt. De eilanden bieden een goede basiskwaliteit met verzorgde voorzieningen, aanlegplaatsen, stranden, natuur, verpoosplekken en waar wenselijk horeca. (punt g)

Doelstellingen pijler 'versterken ecologische waarden' zodat een aaneengesloten robuust netwerk van natuurgebieden ontstaat met potenties voor de ontwikkeling van topnatuur:

- Realiseren van 70 ha + in het plangebied voor moerasvogels (grote karekiet, purperreiger, roerdomp, woudaapje, porseleinhoen en zwarte stern) in de Vechtplassen door het omvormen van bestaande verruigde en/of verboste natuurgebieden tot rietmoeras (punt c)

- Het bestrijden c.q. beheersen van vraat van oever- en watervegetatie en invasieve exoten (punt e)
- Het vergroten van de biodiversiteit door zonering (o.a. aanwijzen rustgebieden) en het zo optimaal benutten en/of herstellen van de natuurlijke potenties en kwaliteiten van het gebied (punt f)
- Het behouden en verbeteren van de ecologische waterkwaliteit in alle wateren

met als doel ecologisch gezond water:
helder water met voldoende ondergedoken
waterplanten en oevervegetatie, vis,
macrofauna en fytoplankton (punt g)

Doelstellingen pijler: 'transformatie
recreatiesector' waarbij de sector groeit naar
een sterke economische sector die in staat is de
diversiteit in het recreatief aanbod te vergroten.

Toekomstbeeld Loosdrechts Plassengebied (2021)

Twee van de vier beelden gelden voor de Wijde
Blik en leveren ingrediënten op die bruikbaar
kunnen zijn:

Comfortabel genieten o.a. ontwikkelen recreatie
eilanden, extra voorzieningen (strandjes en
steigers), nadruk sport en spel: gezond, vrolijk en
hip

Verborgen parels ontdekken o.a. grootste kans
om te laten zien dat natuur en recreatie elkaar
versterken (win-win). Let steeds op dat recreatie
niet ten koste gaat van natuur /rust – dus hoe
en waar recreatieplek precies landt luistert
nauw (zorgvuldige inpassing van belang). Natuur
spelen en buiten sporten faciliteren. Toevoegen
loungeplekken, stille geheime plekjes.

Comfortabel genieten

Verborgen parels

KANSENKAART DE WIJDE BLIK

5. Kansenskaart

Op de kansenskaart zijn alle kansen verbeeld die in het voorproces als kansrijk worden gezien. De kansenskaart moet gezien worden als een groslijst van mogelijkheden om prioriteiten op te bepalen en met andere betrokkenen overleg over te voeren. Het is goed denkbaar dat bepaalde kansen daarbij wel worden onderschreven, maar dat daar binnen het project geen prioriteit aan uitvoering kan worden gegeven. Dan blijft deze kans voorlopig in de ijskast staan.

Vertrekpunt is om aan de noord- en oostzijde van de plas de nadruk op recreatie te leggen. Aan de overzijde op de west- en zuidzijde ligt dan de nadruk op natuurontwikkeling. Daarbij wordt aangesloten op de huidige situatie waarin er al meer gerecreëerd wordt aan de noord- en oostzijde en er meer kansen voor natuur liggen op de west- en zuidzijde. Dit gaat echter nadrukkelijk niet ten koste van al aanwezige faciliteiten en natuurwaarden, maar het betreft vooral de keuze waar het het meest kansrijk is om beiden te versterken.

mooring of marboei in Friesland

Kansen voor recreatie:

- De vijf bestaande eilanden worden in de kansenskaart ontwikkeld als iconen voor de Wijde Blik met een impuls voor recreatie en natuurbeleving. De specifieke kansen voor de eilanden zijn in het volgende hoofdstuk uitgewerkt in een principe schetsontwerp.
- Ondieptes uitbreiden/vastleggen voor 'beachen'. Hierdoor is het voor diepstekende boten niet meer mogelijk om rond sommige eilanden te varen. Delen waar waterriet staat of wordt gestimuleerd worden afgeschermd met een palenrij om zo de natuur te beschermen en gelijktijdig duidelijk te maken waar riet ten bate van recreatie gemaaid mag worden (zie ook schetsontwerp eilanden).
- Toevoegen van aanlegsteigers bij Zuwe om het openbaar toilet daar bereikbaar te maken en de diversiteit van aanmeerplekken ter vergroten. Ook bruikbaar als tuigsteiger.
- Moorings of aanlegboeien vormen een manier om rustig aan te leggen en te genieten van het water (liggen ook in

palenrij voorkomt invaart en beschermt de natuur

Friesland bij de Marrekritte). Er zijn verschillende plekken op de Wijde Blik waar deze aanlegboeien van meerwaarde kunnen zijn. Er bestaan al houten palen met een gording langs de plas om aan te leggen. Dat aantal kan uitgebreid worden.

- Een drijvend toilet toevoegen op een van de eilanden (goede afspraken over beheer is een randvoorwaarde).
- Behoud van de legakkerstructuur van veenlandschap door het conserveren van legakkers die onder druk van erosie/golfen dreigen te verdwijnen door golfbrekende ondieptes in stand te houden en/of aan te leggen. Zo wordt een impuls gegeven aan het cultuurlandschap.

Kansen voor Natura 2000 doelsoorten

In de Wijde blik komen veel soorten en habitats voor, waarvoor doelen gelden in het Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen (Figuur beheerplan p.m. en tabel 1 in bijlage). De Wijde Blik is dus relevant voor het totale Natura

legakkers beschermen met ondieptes

20020-gebied omdat het bijdraagt aan het oppervlak en leefgebied van veel bijzondere soorten. Met deze doelen moet ook rekening gehouden worden bij ontwikkeling van recreatie. Omgekeerd zijn er ook flinke kansen om het leefgebied van diverse soorten te versterken.

Globaal zijn de volgende kansen voor N2000-soorten te benutten:

Pleksgewijs openmaken bossen en verlandingsloten / verlandingsvegetatie:

Kansen onder andere voor purperreiger (foerageergebied), gestreepte waterroofkever, bittervoorn, gevlekte witsnuitlibel, zegge-korfslak.

Voor zeldzame soorten waarvoor geen N2000-doel geldt: zompsprinkhaan, blauwborst. Dit is tevens een impuls voor het cultuurlandschap van legakkers.

Maatregel: lokaal verwijderen bos om ruimte te geven aan verlandingsvegetaties en sloten

Ondiepe zones (< 1,5 m) in het Wijdé Blik (blauw) conform gegevens Waternet (REF). Niet alle ondiepe delen zijn in blauw aangegeven als het privéterrein is of als er bijvoorbeeld riet groeit.

Extra rietoevers en rieteilanden

Kansen voor terugkeer grote karekiet, snor en woudaapje, als het op voedselrijke bodem wordt aangelegd.

Maatregelen: Rietzone bij eiland Engeland. Drie rieteilanden omgeving Lambertzkade (bodem lokaal aanvullen met klei om zandbodem voedselrijker te maken, riet aanplanten in 50 cm diep water), geen aanlegmogelijkheid. Dus geen land BOVEN water maken.

De anti-vraat rasters aan de oostzijde van de plas kunnen verwijderd worden. Aan de Lambertzkade de netten weghalen en de metalen rasters de schade herstellen. Bij nieuwe rietkragen zijn metalen rasters in ieder geval tijdelijk essentieel.

Verondiepen enkele diepe delen

In ruil voor extra beach pleken kunnen her en der diepe delen verondiept worden om meer waterplanten te laten groeien. Bijvoorbeeld de westkant van eilanden of nabij Engeland.

Aan de westzijde van de recreatie-eilandjes is een ondiepe zone (op de plek van de palen is het 1,5 m diep), waar eventueel riet of lisdodde kan groeien.

Plan voor de kwabaal

Kwabalen zijn in de diepe plas aanwezig. Deze vissen paaïen in de late winter in ondergelopen graslanden en overstromingsvlakten, Dit type landschap is zeer schaars in de Oostelijke Vechtplassen. Dat kwam vroeger waarschijnlijk veel voor als de Vecht buiten de oevers trad. Tegenwoordig is dit watertype nog te vinden in Polder Achteraf en aan de zuidwestzijde van de Kortenhoefse Plassen. In de graslanden ten westen van de Wijdé Blik liggen hiervoor ook kansen. Een vernattingsproject zou hier leefgebied kunnen opleveren voor deze bijzondere soort.

Maatregel: Overstromingsgrasland westzijde minimaal enkele ha aansluiting op Wijdé Blik. In combinatie met een plan om de graslanden te verschrallen en de aanvoerweg van water te vergroten (slingerwater-model). Tevens natuurvriendelijke oevers toevoegen.

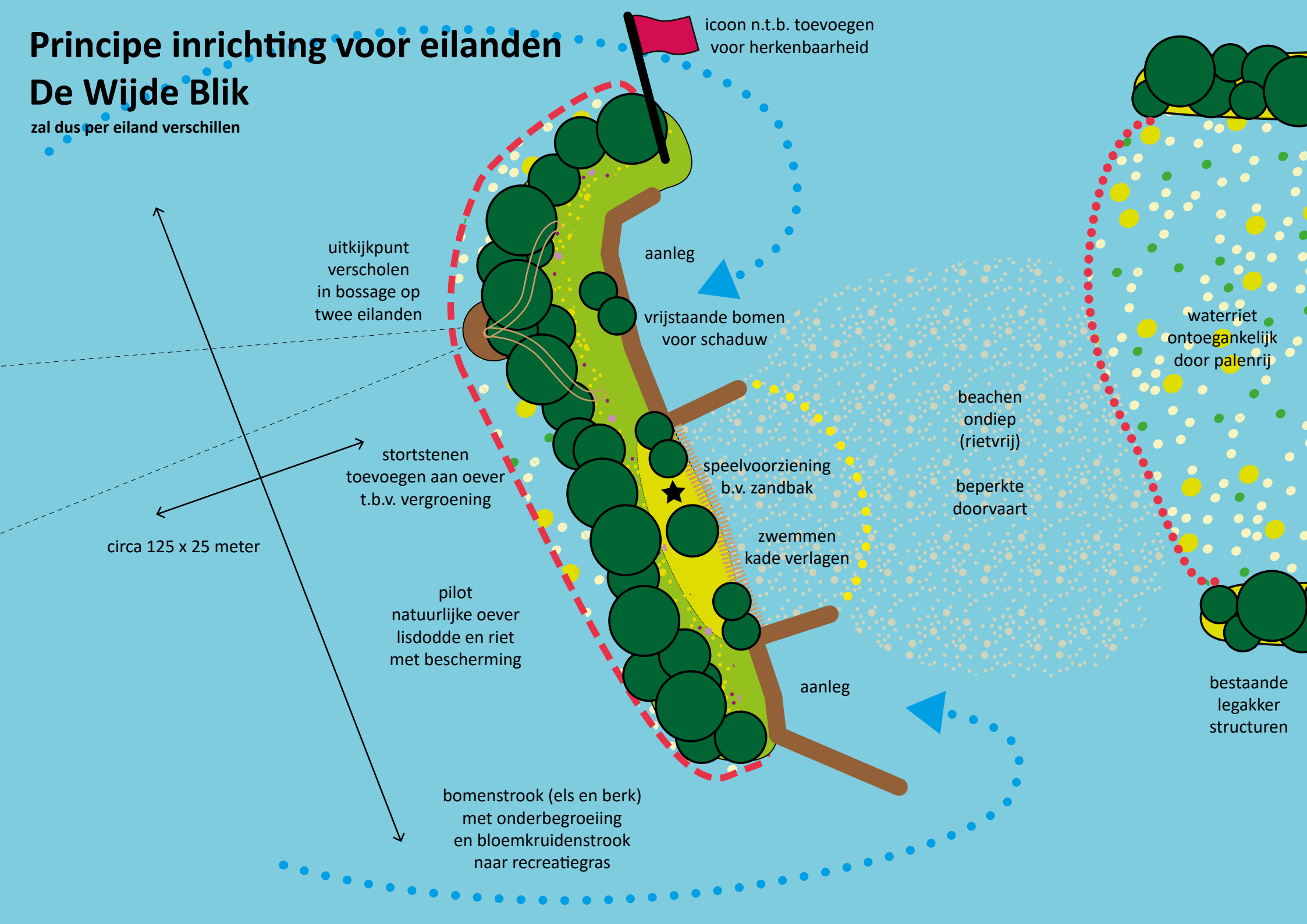

De oostzone van Engeland waar kansen liggen voor rietkragen

Principe inrichting voor eilanden

De Wijde Blik

zal dus per eiland verschillen

6. Principe schetsontwerp eiland

Binnen de opdracht is het helaas niet mogelijk een schetsontwerp te maken voor alle eilanden. Daarom is ervoor gekozen een principeschets te maken die richtinggevend is voor alle eilanden. Deze bevat de volgende ingrepen:

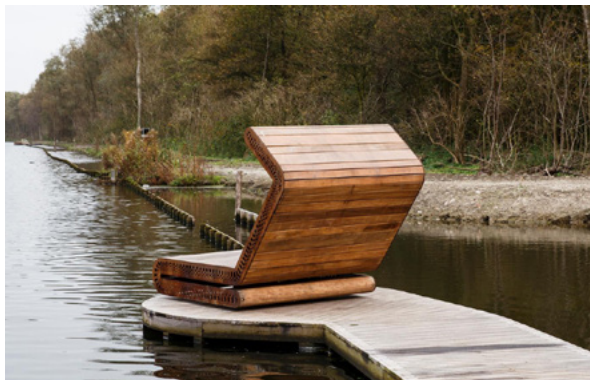
- Enkele eilanden krijgen een uitkijksteiger over de plas verscholen in het bos. De steiger kan naadloos overgaan in een bankje. De plek is bereikbaar via een slingerpad door het bos. Een vergelijkbare uitkijksteiger kan aan de Lambertzkade worden ontwikkeld. Steigers zijn niet geschikt om aan te leggen! Andere eilanden krijgen een 'hoogzit' als alternatief voor een uitkijksteiger.
- De beplanting op het eiland wordt verbeterd (basis berk en els) en biodiverser gemaakt met onderbegroeiing zonder bramen en bloemenkruidenstrook die de overgang vormt naar het naar (recreatie) gras.
- Stenige gebroken betonplaten in de oever aan de westzijde van de eilanden zijn erg lelijk. In een pilot wordt verkend of we deze

kunnen verzachten met beplanting. Het toevoegen van stortstenen draagt daar aan bij. Hiervoor wordt de ondiepte benut langs het eiland die aangeplant wordt met lisdodde en riet. Een vorm van golfbescherming zal noodzakelijk zijn met in en uitstroom van water. Zie goede voorbeelden van Waternet bij eilanden op de Derde en Vijfde Plas (o.a. Geitenkaai, Meent)

- De zwemplek wordt op elk eiland behouden/verbeterd. De beleving en toezicht verbetert enorm wanneer de kade wordt verlaagd, voorzien wordt van een (drijvende) steiger en/of wordt voorzien van trapjes. Riet in het zwemgedeelte wordt weggehaald. Twee steigers haaks op het eiland en een ballenlijn schermen de zwemplek op veilige diepte af die naar de kade steeds ondieper wordt.
- Aansluitend aan de zwemplek achter de ballenlijn is een beachplek waar riet geregeld/frequent wordt weggehaald. Aan de oostoever worden waterrietranden

behouden/ontwikkeld tussen de legakkers. Een palenrij grenst de overgang naar de beachplek af.

- Elk eiland heeft al een grasoever. Bij het strand wordt een speelweide ontwikkeld eventueel met een natuurspeeltoestel op sommige eilanden (waterspeelplaats, speelbeest, speelboot etc).
- Vrijstaande bomen worden toegevoegd, om op warme dagen voldoende schaduw te creëren op het eiland.
- Op de eilanden (2&3) waar nu een balk aanwezig is worden steigers toegevoegd om deze plekken beter toegankelijk te maken voor mensen die slecht ter been zijn. Haaks op zwemplek worden steigers gemaakt voor aanleg van boten aan de zwemplek.
- Op een van de eilanden worden onderwaterkijkers geplaatst die bezoekers de mogelijkheid bieden om de onderwaternatuur te observeren.

Steiger met uitkijkpunt (Amsterdamse Bos)

Eilanden markeren met een bijzondere 'hoogzit' (Balij Zoetermeer)

Aan de westzijde van de recreatie-eilandjes is een ondiepe zone, waar eventueel riet of lisdodde kan groeien.

Voor elk eiland wordt gezocht naar een manier om dit herkenbaar te maken, altijd natuurinclusief. Het is de ambitie om aan elk eiland één object toe te voegen die het eiland herkenbaar maakt. Daarvoor zijn verschillende opties waarin we samen met de opdrachtgever een keuze willen maken:

- elk eiland een eigen (speel)beest van natuurlijke materialen - olifant, krokodil, vogel, giraffe etc - die zo is geplaatst dat deze herkenbaar vanaf het water.
- het monster van de Wijde Blik. Op elk eiland komt een stukje van het monster boven de grond en vormt een speel/zitelement maar ook een deel van een spannend verhaal. De toppers zijn natuurlijk de kop en de staart. Erg geschikt om een regionale kunstenaar bij te betrekken.
- op elk eiland een activiteit die onderscheidend is zoals een speelboot, waterspeelplaats, kampvuur plek, hangmatvoorziening, uitzicht-chill-punt, zonnepaneel om je telefoon op te laden etc.

Aanvullend op de standaardactiviteiten die op elk eiland kunnen.

- Tot slot kan een prijsvraag voor de naamgeving van de eilanden worden georganiseerd.

Verbeteren zwemplek met steigers langs en haaks op de zwemplek (rondom is niet nodig) met lagere delen

Op een van de eilanden kan een waterspeelplaats gemaakt worden

Beschermen van waardevol riet zonder dat het de recreatie in de weg zit

Een van de eilanden kan een waterklauterparcours krijgen

Onderwaterkijker

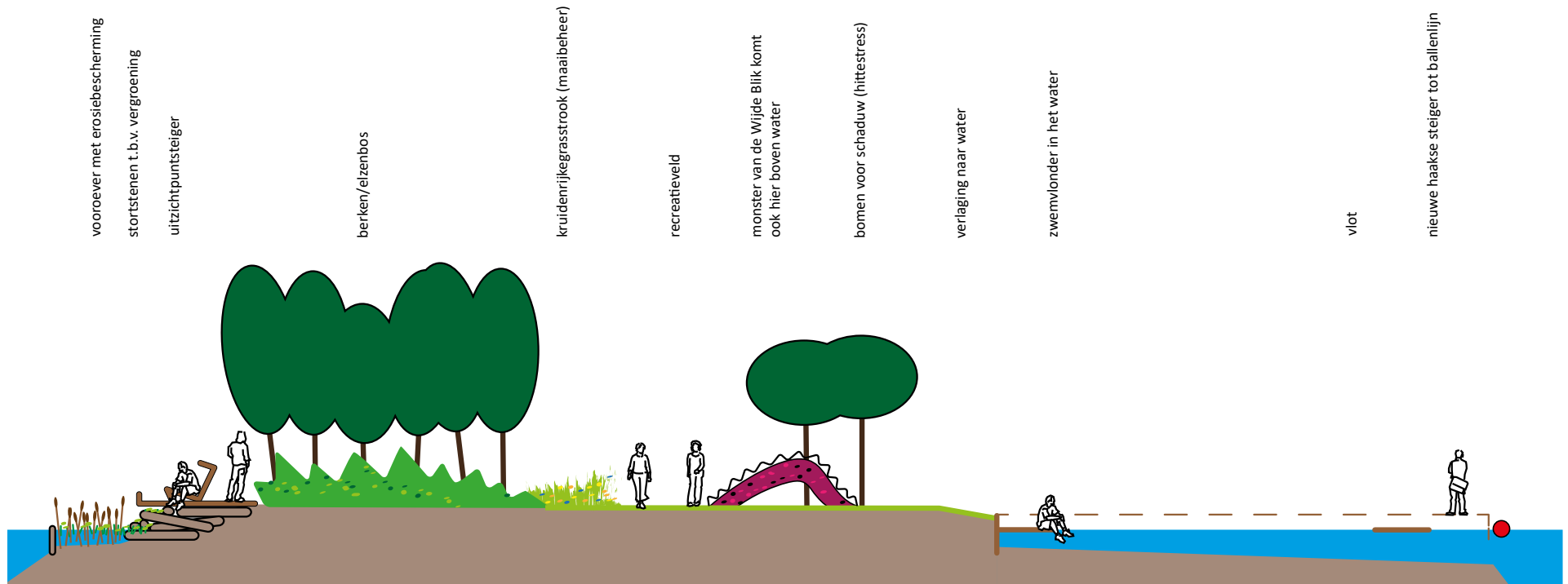
gradient van steiger, natuurvriendelijke oever, gras, kruidenrijkgras en bosstrook

7. Vervolg

Het schetsontwerp biedt de basis voor besluitvorming over het vervolg van de planvorming over de Wijde Blik die een impuls zal geven aan zowel recreatie als natuur en alsmede de eilanden tot iconen van de plas doet ontwikkelen. Op basis van de kansenkaart en het schetsontwerp kunnen keuzes gemaakt worden en prioriteiten worden gesteld. Op basis van het inrichtingsprincipe voor de eilanden kan een globale kostenraming gemaakt worden.

In het vervolg van de planvorming moeten inrichtingsmaatregelen uitgewerkt worden in een voorlopig en definitief ontwerp. Hierbij worden ingrepen gedetailleerd, gematerialiseerd en verwachte positieve en negatieve effecten op flora en fauna beoordeeld. Het definitieve ontwerp is de basis voor het bestek en uitvoering.

Tot slot moet er bij de uitwerking van de plannen direct aandacht zijn voor beheermaatregelen, de frequentie en de betaalbaarheid daarvan. Daarbij is het een belangrijk aandachtspunt om een 0-meting van de bestaande rietvelden te maken (voorjaar 2024) en daarvan uit te redeneren. Uitgangspunt is dat het netto areaal niet mag afnemen, maar er mag wel riet verplaatst worden.

Principe doorsnede eilanden

Tabel 1.
Habitats en soorten waarvoor in het Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen instandhoudingsdoelen gelden. Alleen typen zijn weergegevens die ook in het Wijde Blik aanwezig zijn. Weergegeven zijn de kwantitatieve doelen, huidige omvang van de populatie en het belang van het Wijde Blik voor het doel. >uitbreidingsdoel; = behoud huidig oppervlak en kwaliteit. Broedvogeldoelen zijn uitgedrukt in paren en doelen voor Niet-broedvogels (pleisteraars) in seizoensgemiddelden (gemiddeld aantal exemplaren dat aanwezig is over twaalf maanden). Rood is kwantitatief ongunstige status, oranje kwantitatief nog op orde, maar kwaliteit leefgebied ongunstig.
Bronnen: (<https://www.natura2000.nl/gebieden/noord-holland/oostelijke-vechtplassen>), <https://stats.sovon.nl/stats/gebieden>, van der Winden 2023.

Habitat	doel	relevantie plangebied
Kranswierwateren	>	Talrijk in oeverzone en van belang van Wijde Blik voor dit type is groot
Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	>	Talrijk in oeverzone en van belang van Wijde Blik voor dit type is groot
Ruigten en Zomen	=	Volgens habitatkaart niet kwalificerend aanwezig, maar her en der wel kleine stukken aanwezig
Overgangs- en trilvenen	>	Volgens habitatkaart niet kwalificerend aanwezig, maar her en der wel kleine stukken aanwezig
Galigaanmoerassen	>	Volgens habitatkaart niet kwalificerend aanwezig, maar her en der wel planten aanwezig
Veenbossen	=	Aan noord en westzijde fragmenten aanwezig

Habitatsoorten	doel	opmerkingen plangebied
Zegge-korfslak	-	aanwezig
Gevlekte witsnuitlibel	>	Mogelijk, in de omgeving aanwezig
Gestreepte waterroofkever	>	Mogelijk, in de omgeving aanwezig
Bittervoorn	=	Waarschijnlijk aanwezig
Grote modderkruiper	=	Mogelijk, in de omgeving aanwezig
Kleine modderkruiper	=	aanwezig
Rivierdonderpad	=	aanwezig
Meervleermuis	=	foerageergebied
Platte schijfhoorn	=	Mogelijk, in de omgeving aanwezig

Broedvogel	doel	huidig	Wijde Blik	opmerkingen plangebied
Grote karekiet	50	13	verdwenen	Momenteel ongeschikt, maar kan geschikt worden
IJsvogel	10	14	aanwezig	Meerdere broedparen en veel foerageergebied
Purperreiger	50	63	afwezig	allen foerageergebied
Roerdomp	5	5	afwezig	geschikt als foerageergebied
Rietzanger	880	>1100	ja	biotoop voor enkele broedparen
Snor	150	>190	ja	biotoop voor mogelijk 1 paar
Woudaap	10	<3	nee	Momenteel ongeschikt, maar kan geschikt worden
Zwarte stern	110	<80	afwezig	foerageerbiotoop aanwezig

N-Broedvogel	doel	huidig	plangebied	opmerkingen plangebied
Aalscholver	S/R	nvt	nvt	geen functie als slaap- of rustplaats wel foerageergebied
Kolgans	920	1500	omgeving	kleine aantallen op graslanden aanwezig
Grauwe gans	1200	1600	ja	tientallen tot meer dan 500
Smient	2800	2600	ja	tientallen tot enkele honderden
Krakeend	40	400	ja	tientallen
Slobeend	80	355	ja	Incidenteel kleine aantallen
Tafeleend	120	250	incidenteel	Incidenteel kleine aantallen
Nonnetje	20	23	incidenteel	Incidenteel kleine aantallen

Dit project is mede mogelijk gemaakt door de provincie Noord-Holland en het Waterschap Amstel, Gooi- en Vecht

 waternet
waterschap amstel gooi en vecht
gemeente amsterdam

 Provincie
Noord-Holland

Colofon

21 februari 2024

In opdracht van:

Natuurmonumenten, Saskia Wessels
i.s.m. Vereniging waterrecreatie Kortenhoeft,
Hans van der Laan

Natuurmonumenten is als grootste eigenaar/beheerder van de Wijde Blik trots op het voorliggende plan wat gezamenlijk door ondernemers van de Wijde Blik en Natuurmonumenten is opgesteld. De op de kanskaart opgenomen onderdelen moeten worden gezien als groslijst van mogelijkheden om zowel natuur als recreatie een kwalitatieve impuls te geven. Dit vraagt een flinke inspanning van alle betrokkenen, waar we ons als Natuurmonumenten samen met alle partners voor in willen zetten.

Uitvoering geven aan de mogelijkheden op de groslijst is, voor zover juridisch en technisch haalbaar, hetgeen waar Natuurmonumenten zich de komende 10 jaar aan wil committeren. Deze kwaliteitsimpuls geeft beide partijen voldoende houvast en vertrouwen om het karakter van de Wijde Blik te behouden.

Uitgevoerd door:

Jan Maurits van Linge

Xi- Ontwerp

t: 06 129 65 760

e: janmaurits@xi-ontwerp.nl

&

Jan van der Winden

Ecology research & consultancy

t: + 31 6 51 428774

e: jvdwinden@hetnet.nl

&

Nanette Elfring

APPM

t: +31 6 37324261

e: elfring@appm.nl

Jan van der Winden
Ecology

research &
consultancy

